Entrevista a Maria del Mar Bonet, amb un nou disc a punt d'editar-se

"Fa uns anys que estic una mica muda"

La cantant mallorquina Maria del Mar Bonet publica un nou àlbum discogràfic amb temes del compositor grec Mikis Theodorakis. El disc, titulat *Ellas*, 'Grècia', es presentarà a L'Espai de Barcelona del 4 al 9 de maig.

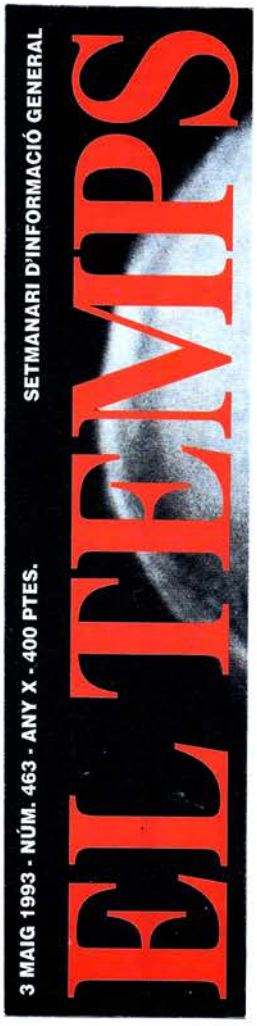

Recorda la seua primera gravació?

—La primera, sí, sí. Recordo que va ser un enregistrament amb un resultat que no ens va agradar. Eren quatre cançons de Menorca i al final ens va tocar fer uns altres arranjaments. Va ser un disc petit que haguérem de repetir. Eren cançons populars i l'arranjador no li va donar el caire que havia de tenir. Jo recordo que les meves primeres gravacions estaven molt dirigides, jo no sabia res d'enregistraments, ni del món del disc. Tot això era molt aliè a la meva feina.

—*Curiosament els tres últims* jutges, *Rafael Subirachs, Lluís Llach i Maria del Mar Bonet, manteniu una certa afinitat, una certa fraternitat musical.*

—Jo crec que som molt tossuts tots tres. Sabem el que volem en música, i això per un artista és importantíssim, saber una mica què vol fer en música. Quin partit n'ha de treure, per on ha de caminar, i sobretot amb quins elements. La música és una alquímia i tu has de tenir molt clar amb quins elements treballes per barrejar-los. I sobretot que a tu t'agradi molt, perquè finalment qui té l'última paraula, és el temps, és el públic. El temps fa envellir bé o malament les coses, com una bona pintura o un bon poema.

—*¿Les seues cançons envelleixen bé?*

—Home, hi ha algunes que envelleixen millor que altres. Jo de tota manera tracto de fer cançons intemporals, jugar amb uns elements que tinguin més a veure, per posar un exemple, amb la natura o la geografia que amb la moda de la música actual. Però bé, això són desitjos i després la realitat et diu altres coses. A mi m'agraden moltes coses que jo he fet precisament per això, perquè tenen una intemporalitat. I em dóna la raó perquè la meva companyia continua tenint en catàleg els meus discos antics.

—*Vostè fa molt de temps que està vinculada a la multinacional BMG-Ariola.*

—Jo estic molt decebuda de les cases discogràfiques. Veig que són persones que juguen amb uns elements que ells mateixos desconeixen, i això em fa sentir molt insegura. Si tu veiessis que la gent que treballa en les discogràfiques no canvia o es fa gran amb tu, això voldria dir que aquesta gent li agrada el món artístic, pero pel contrari veus que se'n van a fer altres feines. Ells no tenen la seguretat que el que vendran serà un èxit sinó que l'èxit és aliè a la seva voluntat, i quan arriba aquest èxit quasi sempre és per casualitat. La seva política és posar tothom dins del mateix sac i això per mi és mentida. Jo sempre m'he sentit bastant perduda dintre de les cases discogràfiques.

—*¿Aquest disc de Theodorakis era una assignatura pendent?*

—Sempre m'ha agradat Theodorakis, i pensava que el dia que el pogués conèixer personalment li demanaria coses una mica inèdites. És un autor amb qui jo m'identifico i del qual puc aprendre. De fet Theodorakis entra dins d'un camí que jo m'he traçat, de coneixement, d'aprendre coses sobre la Mediterrània. I per això m'interessen autors com ell, o d'altres països, Turquia, Itàlia, que escriguin coses actuals. M' interessa treballar tant la música tradicional com la música que es fa ara.

—*¿L' ha conegut arran del disc?*

—El vaig conèixer abans de les Olimpíades i va ser molt maco. Em va enviar moltíssimes coses, li va agradar molt el projecte, i això és el que jo vull. No només conèixer la música sinó conèixer també l'autor. Poder parlar amb ell sobre el seu treball, sobre la seva obra, sobre el seu país, sobre les diferents maneres rítmiques de compondre, la incorporació de músiques populars, coses que jo he tractat de fer en les meves cançons. I a més en uns moments en què els mitjans de comunicació, la televisió, en lloc d'a-

Entrevista de Carles Gámez a Maria del Mar Bonet publicada a la revista El Temps el 3 de maig de 1993

proximar-nos a les músiques que es fan en el nostre àmbit, ens en separen...

—Les versions catalanes han estat a càrrec principalment d'Albert Garcia.

—Sí. Ha fet unes traduccions meravelloses, molt poc traduccions. Precisament una de les coses que li va agradar a Theodorakis era que el llenguatge no canviava la melodia, li va semblar normal sentir en català aquelles cançons, per ell continuaven sent molt gregues, no havien perdut cap accent. Albert s'ha preocupat molt que aquests temes siguen unes cançons, no unes traduccions.

—M'imagine que segurament nosaltres tenim una idea molt reduïda de la música de Theodorakis.

—En aquest disc hi ha cançons que no semblen del mateix autor. Cada cançó és diferent, jo he procurat triar de tot una mica. Hi ha balades que podrien ser d'un autor europeu, cançons molt gregues com "L'aigua de roses", que allà a Grècia és una cosa molt popular. He triat cançons inèdites, temes seus molt coneguts com una cançó de bressol. Hi ha un ventall de músiques.

—Sembla que vostè compon cada vegada menys, ¿això és perquè s'ha tornat molt crítica amb el seu propi treball?

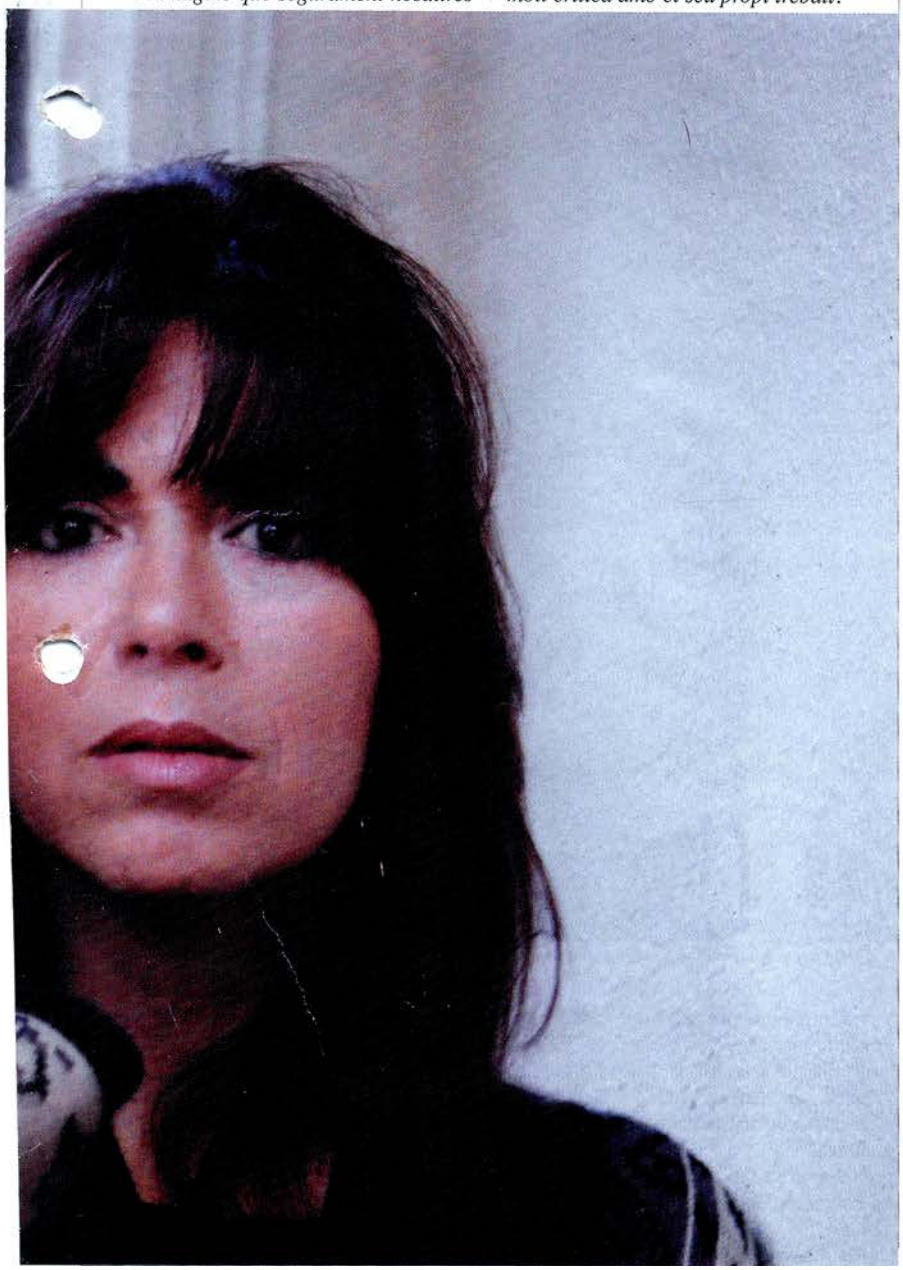

—Fa uns anys que escric poc. Jo crec que perquè estic molt impressionada per les coses que passen. De vegades un es queda tan impressionat que es queda mut i jo fa anys que estic una mica muda davant de l'espectacle mundial. Puc expressar la meva expressivitat per altres camins i pinto més que escric. Escriuria unes coses tan terribles que no em surten les paraules. Jo crec que aquest moment que vivim ha arribat al límit i ja fa alguns anys que hi és. Ara llegeixo molt els diaris, escolto molt les notícies i em sembla que hauria de tancar la barraca. Les notícies dels informatius totes són dolentes, no hi ha un equilibri entre bones i dolentes. De vegades hi ha una bona notícia, un premi a tal compositor, però això només és la guinda.

—¿És vostè una persona excessivament pessimista?

—No sóc pessimista. Pero últimament m'aclapara tot això. I a més com tot són notícies dolentes o futbol, i a mi no m'agrada el futbol. Si almenys m'agradàs, encara trobaria alguna satisfacció.

—Fa unes setmanes desapareixia el poeta Vicent Andrés Estellés, un home lligat a la seua obra musical.

—Per mi és un dels més grans poetes que ha tingut i que tindrà la llengua catalana. Em va saber molt greu la seva mort, jo l'havia conegut i havia parlat amb ell. Sempre ha estat molt afectuós amb mi, amb aquesta humanitat tan gran. I sobretot amb aquest sentit de poble tan fort, aquest sentiment de pertànyer a un poble...

—Un altre poeta que vostè s'estima molt és Joan Vinyoli.

—Aquest és un altre personatge amb el qual la nostra societat està en deute. És un altre gran poeta, meravellós. L'he musicalitzat, el musicalitzo i continuaré fent-ho. La poesia continua sent la meva lectura favorita i un bon poeta et fa respirar el perfum que vol encara que hagin passat deu segles.

—Un altre nom que també apareix en la seua obra, i aquests dies d'actualitat, és Joan Miró, que va dibuixar la portada d'un disc.

—Aquest és un altre gran poeta de la pintura per mi. És un poeta amb unes imatges tan sorprenents, tan noves, va revolucionar la pintura. I a més va conservar una ingenuïtat intel·ligent i poètica tota la seva vida. I va pintar els estels tan a prop nostre. Ara em costa veure els estels, però Miró ens els va aproximar, i això no ho ha fet cap pintor. Portar a casa els estels això és molt difícil.

Entrevista de Carles Gámez a Maria del Mar Bonet publicada a la revista El Temps el 3 de maig de 1993

—I més noms. Vostè és una de les poques cantants o l'única que en aquest país ha vist la seua música, les seues cançons, coreografiades pel ballet nacional. I això té un nom, Nacho Duato.

—Jo sempre he dit que un dels regals artístics més importants que m'han fet és ballar-me les cançons com ho ha fet el Nacho. En principi pel fet de ballar-les, sobretot perquè sobre la nostra música, la musica de cantautors, pesa aquesta etiqueta de "no ballable". I després perquè aquestes coreografies són meravelloses.

—¿Com ha vist aquest món de la dansa per dins?

—És un món preciós perquè és molt efímer, i tots els mons efímers són com les flors que duren un dia... El món de les flors dins del món de la natura per mi és impressionant pel seu color, per les seues formes... I el ballet és un art molt complet, i un ballarí per destacar ha de treballar moltes hores i després només per a vint segons, i això em sembla tan extraordinari. I el Nacho és un treballador incansable, l'he vist treballar preocupant-se de tot, des del vestuari, les llums, els ballarins...

—Vostè ha repetit en més d'una ocasió que "intenta cada vegada cantar millor", ¿ho va aconseguint?

—Aquest món és una lluita contra rellotge perquè la veu depèn de les teves condicions físiques, dels teus anys. I la veu canvia amb els anys i si no ajudes perquè el canvi sigui bonic, pots tenir greus problemes amb la veu. Jo crec que la tècnica és importantíssima també per a la veu, i si no la treballes cada cert temps perquè es mantingui en forma pots acabar amb molts problemes. I a mi m'agrada tenir aquest instrument en les millors condicions possibles. La veu et canvia amb els anys i procuro que aquest canvi m'agafi sempre en bones condicions. A mi, veure un cantant que m'ha agradat en una decadència total em sap greu, perquè això també és desídia de la persona. Si el seu public s'ho permet, enhorabona, sort que ha tingut, jo com a públic no li ho permetria. Hi ha un cantant napolità que es diu Roberto Burono, un home de vuitanta anys, que té una veu de persona gran, però amb una categoria excepcional. Jo no li exigeixo que la mantingui com la tenia als vint anys...

—Vostè continua educant la seua veu amb classes de cant...

"M'interessa treballar tant la música tradicional com la música que es fa ara." C. PUÉRTOLAS

—Sempre que puc, a temporades. Tracto d'eliminar els defectes que vas agafant amb els anys, ampliar la tessitura. La tècnica, tant per als cantants diguem-ne pop com per als cantants clàssics, és la mateixa.

—Diuen que el panorama musical de la cançó d'autor està estancat des de fa temps.

—És que jo crec que mentre no hi hagi una bona informació sobre els que som no hi haurà més possibilitats. La situació general no propicia l'arribada de noves veus, i els que surten no poden donar-se a conèixer, perque aquí si no surts a la televisió sembla que no existeixes. I a més, no hi surten ni els nous ni els vells...

—A vostè freqüentment li pengen el tòpic de cantant freda, distant, sobretot a l'hora de les entrevistes.

—Jo de vegades penso que la gent que diu això, són ells mateixos que posen la barrera. Quan surts a cantar vas totalment despullat i més després de cantar més de vint-i-cinc anys.

Jo estic prou contenta d'haver cantat tants anys i d'haver fet cançons i, sobretot, d'haver treballat en una cosa que m'agrada tant. Per mi hauria estat més difícil haver cantat en altres idiomes i fer unes coses que no eren els teus elements propis. Fer una cosa que no és de la meva terra, de la meva geografia, del meu idioma, això sí que hauria estat un repte molt dur per mi.

—Tinc la sensació que passa per una etapa delicada, per no dir crítica.

—No ho sé, ben bé encara no l'he analitzada, és una etapa difícil. No diria negativa ni positiva, diria que és un moment difícil.

—No sembla que és el millor moment per al mestissatge artístic que vostè sempre ha practicat en la seua obra.

—Hem de perdre aquesta por, deixar aquestes barreres perquè ens enriquirà moltíssim. Tenim tantes coses a aprendre, per exemple, del continent africà. No sabem res dels escriptors, dels poetes, dels cantants actuals del nord d'Africa o de Grècia.

Coneixem els tòpics, els noms que han sortit en els diaris perquè els han donat un Nobel. I això que només estan a mitja hora de nosaltres.

Carles Gàmez

Entrevista de Carles Gámez a Maria del Mar Bonet publicada a la revista El Temps el 3 de maig de 1993

MARIA DEL MAR BONET

«Hay música del Mediterráneo que nunca cantaría»

LA cantante María del Mar Bonet ha presentado su nuevo álbum «El.las», que incluye doce canciones del compositor Mikis Theodorakis, resultado de una colaboración surgida con el autor de «Canto general a Neruda» a partir de los Juegos Olímpicos. Bonet presentó su trabajo la pasada semana en L'Espai, un lugar ganado para la canción.

RUIZ DE VILLALOBOS

Pregunta.— *¿El.las* es un viejo sueño que tenía usted de cantar a Theodorakis?

Respuesta.— Hace muchos años, desde que empecé a cantar, cuando fui por primera vez a París ya me traje algún disco de él. Me gustó muchísimo su música popular y sus canciones. De Theodorakis lo que más me gusta son las canciones, la obra más grande no me interesa tanto. Considero que sus canciones son la destilación de él como artista.

P.— ¿Podría ser porque en esas canciones es donde está el más alto nivel de la mediterraneidad de Theodorakis y es usted una cantante mediterránea por excelencia?

R.— Sí, es muy cierto. Me gusta esta música, me siento muy realizada con ella. Lo que procuro es buscar la música que vaya mejor a mi estilo. Hay ciertas cosas de la música mediterránea que nunca cantaré, por lo difícil que son o por lo apartadas de mi cultura que están, pero hay otras que sí y vale la pena encontrarlas y poder disfrutar con ellas como lo hago. Lo que me interesa es la música del Norte de Africa, de Turquía, de Grecia, de Egipto, de Italia, a parte de la música, que yo llamo de mi centro, que es Mallorca, las islas, Cataluña, el País Valenciano, así como la música andaluza e incluso la música portuguesa o del sur de Francia. De todo esto es de lo que me siento más cerca, como persona, físicamente incluso.

P.— ¿Qué criterios ha seguido a la hora de hacer la selección de las doce canciones que componen *El.las*?

R.— El me mandó toda su producción. Es un autor vastísimo, ha escrito muchísimas canciones. Yo desconocía la mayor parte, tan sólo sabía sus temas más populares. Fue muy importante conocerlo el año pasado, porque me ha enviado muchos discos y muchas partituras, donde yo he podido elegir cosas muy especiales. Hay una canción, *El sueño te envolvía*, que he incluido en el disco, y que nunca hubiera podido pensar que Theodorakis la escribiera ya que se trata de una nana para dormir a los niños. Theodorakis tiene cosas muy especiales y muy desconocidas, y a las que he podido tener acceso gracias a conocerlo personalmente.

P.— ¿Se podría decir, por tanto, que es una aproximación bastante atípica a Mikis Theodorakis como compositor, como autor?

R.— Efectivamente. Por ejemplo, la canción *Muchachas a la orilla del mar*, que canto con Manolo García, también es un tema muy desconocido de Theodorakis. No es nada habitual que se interprete porque es un tema muy oriental, con un ritmo difícil, es una canción casi para bailarla. He buscado estos temas porque creo que es bonito ver cómo un compositor ha podido hacer cosas tan cercanas a su música popular y que casi se confunden con ella.

P.— ¿Qué ha sido lo más difícil a la hora de grabar el disco?

R.— Lo más difícil ha sido la rítmica griega, porque de lejos parece muy fácil pero cuando te pones a cantarla tiene muchas dificultades.

P.— ¿Qué opina Theodorakis de su trabajo?

R.— Le ha gustado mucho. Especialmente el tratamiento que le he dado, de no utilizar demasiados buzukis y sí de incorporar nuestros instrumentos autóctonos, o sea el archilaús, la bandurria, la guitarra... Eso le encantó, porque me comentó «suena a griego, pero en cambio le has dado tu personalidad».

P.— ¿Cómo fue la colaboración de Manolo García, el cantante de *El último de la Fila*, en una de las canciones?

R.— Nos une un sentimiento de admiración mutua y cuando le propuse colaborar le gustó la idea, y puso esas voces tan originales y frescas.

«De Theodorakis me gustan sus canciones; son la destilación de él como artista»

Entrevista de Ruiz Villalobos a Maria del Mar Bonet publicada al diari El Mundo publicada l'11 de maig de 1993